

COVID 19'UN (KORONAVİRÜSÜN) HUKUKİ AŞISI BULUNDU: ARABULUCULUK

Y. Burak Aslanpınar | 29 Mayıs 2020 18:00

Av. Arb. Y. Burak ASLANPINAR

29.05.2020

Covid 19 (Koronavirüs) Salgın Hastalığı, bulaştığı kişilerin bağışıklık sistemi zayıfsa sağlığını bozuyor. Etkili çözüm olarak aşısının laboratuvarında geliştirilmesi bekleniyor.

Ancak salgının hasar verdiği şey sadece sağlık değil. Sosyal, psikolojik, ekonomik ve hukuki olarak verdiği hasarlar da çok fazla. Bu hasarlar için laboratuvarında üretilmeyen aşılar ya da çözüm yöntemlerine ihtiyaç var.

Söz konusu hukuki hasarlar olduğunda ise özellikle sözleşme yükümlülükleri bakımından en etkili olabilecek aşı "Arabuluculuk". Neden mi? Örneklerle, gerekçeleriyle açıklayalım.

Sorumlu Covid-19 Olsa Da Maalesef Zararı Karşılacak "Koronavirüs Fonu" Yok

Örneğin bir işyeri kira sözleşmesi düşünelim. Bir tarafta, tek geliri kiradan ibaret olan mülk sahibi yani kiraya veren olsun. Diğer tarafta ise işyeri kısmen veya tamamen kapanan, kirayı ödeyemediği gibi faturaları, personel giderlerini dahi karşılamakta zorlanan kiracı.

İşyeri sahibi kiracı iflas bayrağını çekerse kiraya veren alacağına kavuşabilir mi? Öte yandan, kira tamamen kesilirse mülk sahibi nasıl geçinecek?

Kiracının kirayı ödemekte zorlanmasının, hatta bir dönem, kısmen de olsa ödeyemeyecek duruma düşmesinin sorumlusu, kiracı da değil kiraya veren de. Müsebbip belli: Covid-19.

Keşke Covid-19, husumet yöneltilebilecek serveti bitmez bir para babası olsaydı da taraflar ondan tazminat isteseydi. Veya "Koronavirüs Fonu" olsaydı da mağdur olan her iki tarafın zararı buradan karşılsaydı. Ama maalesef bunlar yok.

Covid-19 (Koronavirüs) Salgını: Hiçbirimizin Faili Olmadığı Ama Hepimizin Mağduru Olduğu Bir Süreç

Öyleyse birçok açıdan bakıldığında şöyle bir tanım yapmak yanlış olmaz:

“COVID-19 (KORONAVİRÜS) SALGINI: HİÇBİRİMİZİN FAİLİ OLMADIĞI AMA HEPİMİZİN MAĞDURU OLDUĞU BİR SÜREÇ.”

Hukuki yollara başvururken bu tanımı dikkate alarak hareket etmekte fayda var. Bu durumda mağduriyetler, karşılıklı fedakarlıkla, el uzatmayla, el sıkışmayla giderilebilir.

Zira her iki tarafın da mağdur olduğu bir konuda, meseleyi uzun, yorucu ve masraflı bir yargı sürecine taşımak, çözümden ziyade mağduriyetleri artırmaktan başka işe yaramayabilir. Yıllar sürececek yargılama sonunda çıkacak karar tarafları memnun etmeyebilir.

Diyelim ki bir alacak davasında, tam da alacaklının istediği gibi bir karar çıktı. Bu defa da artık her şey için çok geç olabilir. Çünkü karşı taraf iflas etmiş olabilir ve yapılan dava masrafları bile geri alınamayabilir. Ya da borçlu açısından bakıldığında, dava sonucunda gelebilecek yüklü bir ödeme mecburiyeti finansal planları alt üst edebilir. Karşı davalar, yeni çıkan durumlar olduğu iddiasıyla yeni açılacak dava ve icra takipleri de akla ilk gelen başka riskler.

Arabuluculuk Aşısının İçeriği

İşte bu gibi riskleri bertaraf etmek için, salgın nedeniyle oluşan hukuki uyumsuzluklar arabuluculuk yöntemiyle çözümlenerek bu kurumun pek çok avantajından yararlanılabilir. En başta, arabuluculuk ile anlaşılması halinde, **anlaşılan hususlar hakkında dava açılmıyor** ve taraflar ile birlikte arabulucunun imzaladığı **“anlaşma belgesi” ilam niteliğinde belge sayılabiliyor**. Böylece, anlaşma belgesindeki yükümlülükler yerine getirilmezse, icra işlemleri "ilam gibi" yani mahkeme kararı gibi yapılabiliyor.

Öte yandan, arabuluculukta **anlaşma şartları son derece esnek olabiliyor**. Örneğin para yerine başka yükümlülükler belirlenebildiği gibi **vade ve taksit** öngörülebiliyor.

Üstelik Kanundan kaynaklanan **“gizlilik ilkesi”** gereğince arabuluculuk görüşmeleri ve görüşmelerde sunulan bilgiler, belgeler gizli tutuluyor.

Arabuluculuk anlaşmasının bir diğer, belki de en büyük, avantajı ise ekonomik olması. İlam gibi olabileceğiyle çok sağlam bir hukuki güvence sağlayan arabuluculuk anlaşma belgesi için ödenmesi gereken herhangi bir harç veya değerli kağıt bedeli yok. Taraflar anlaşma belgesini icra edilebilirlik şerhi verdirmeden başka bir “resmi işlemde kullanmak isterlerse” **damga vergisi de maktu olarak alınıyor**. Söz konusu damga vergisi miktarı; içinde bulunduğumuz 2020 yılı için yalnızca 89.20 TL. Bu miktar, arabuluculuk anlaşmasında yazılı olan miktar bin TL de olsa, 1 milyon TL de olsa, 100 milyon TL de olsa değişmiyor^[1].

Risk Analizi ve Etkiler Bakımından Dava ve Arabuluculuk Karşılaştırılması

Görüldüğü üzere arabuluculuk; kararı tarafların verdiği, kısa sürede sonuçlanan, net, garanti, güvenilir, öngörülebilir çözüm içeriyor.

Davada ise şüphesiz en büyük maliyet zaman. Bunun yanında belirsizlik, ilişkilerin bozulması ve yargı sürecinin yoruculuğu var.

Karşılaştırma yapıldığında başka farklılıklar da ortaya çıkıyor. Bu farklılıklardan bazılarını gösteren, uyuşmazlık çözümünde dava ile arabuluculuk karşılaştırılmasına ilişkin başka konuları da içeren tablo aşağıdadır:

	<u>Davada</u>	<u>Arabuluculukta</u>
<u>Husumet</u>	<i>Husumet artarak devam eder.</i>	Beşeri ve ticari ilişkiler dostça devam eder.
<u>Gizlilik</u>	<i>Mahkemelerde dava dosyaları ve duruşmalar aleni olup ticari defter ve belgeler alenileşebilir.</i>	Süreç ve sonuçlar gizli kalır.
<u>Kendi Kararını Verme</u>	<i>Sonuç belli değildir. Çıkan karar her iki taraf için de kötü bir sürpriz olabilir.</i>	Sonuç bellidir. Sonuç tamamen tarafların isteği doğrultusunda ve zorlama olmaksızın ortak bir şekilde belirlenir.
<u>Esneklik</u>	<i>Sonuçlar kalıplarla sınırlıdır. Genelde her iki taraf da tam olarak memnun olmaz.</i>	Sonuçlar esnektir. Farklı, yaratıcı, her iki tarafın memnun olacağı ve mahkemenin hüküm kuramayacağı kararlar verilebilir.

<u>Öngörülebilirlik</u>	<i>Sürecin ne zaman ve nasıl biteceği öngörülebilir değildir. Yıllarca süren dava sürecinde hâkim, ilk keme, temyiz ve istinaf mercii hatta kanun defalarca değişebilir. Başta düşünülen bambaşka bir sonuçla karşılaşmak olasıdır.</i>	Sürecin ne zaman ve nasıl biteceği tarafların elindedir.
<u>Kararın Yerine Getirilmesi</u>	<i>Dava sonucunda haklı çıkılsa dahi karşı tarafın bulunarak kararın yerine getirilebilmesi mümkün olmayabilir.</i>	Anlaşmanın gereğinin yerine getirilmesi, hem iki tarafın da karşılıklı isteğiyle olması hem de sürecin kısa olması sebebiyle fazlasıyla mümkündür.
<u>Süre</u>	<i>Bir davanın ilk derece mahkemesinde ortalama görülme süreleri (2018); Asliye Ticaret Mah. için 521 gün, Asliye Hukuk Mah. için 408 gün, İş Mah. için 629 gündür.</i> <i>Davanın Yargıtay Hukuk Daireleri ortalama görülme süresi (2018) ise 448 gündür.</i> <i>İstinaf süreci ve kararın bozulması ihtimali de dikkate alındığında, en iyimser yaklaşımla toplam süre ortalama 4 yıldır denilebilir[2].</i>	Arabuluculuk süresi 1 ilâ 56 gündür.
<u>Maliyet</u>	<i>Dava değeri örneğin 10 bin TL olan bir davada ve sonrasındaki icra takibinde; harçlar, bilirkişi, tanık ve karşı vekalet ücretleri gibi taraflara yüklenen masraflar ortalama 5 - 6 bin TL'dir</i>	Örnek olarak 10 bin TL tutarındaki bir anlaşmada tek masraf olan arabulucu (asgari) ücreti 680 ilâ bin 320 TL'dir.

Görüldüğü üzere, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebildiği konularda arabuluculuk yolu çok sayıda avantaj içeriyor. Elbette bu yöntemle uyuşmazlık çözülemezse yargı yoluna gitmek her zaman mümkün. Ancak arabuluculuk çözümü; daha az zaman, daha az maliyet, daha az sürpriz, daha az stres demek.

Öyleyse, salgın nedeniyle oluşan hukuki hasarda öncelikle arabuluculuk aşısından yararlanmak düşünölmeli. Bunun için, konunun uzmanı bir arabulucuya ya da arabuluculuk merkezine başvurularak, ihtiyari arabuluculuk süreci başlatılabilir.

---

[1] Y. Burak ASLANPINAR, **“Döviz Bedelli Sözleşmelerin TL'ye Dönüşümü İçin Biçilmiş Kaftan: Arabuluculuk”**, Hukuki Haber, 13.09.2018.

[2] T.C. Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, Adli İstatistikler 2018.